

POSUDEK

Stránský, Zdeněk: Národněosvobozenecký boj Zambie, Botswany a Keni. Hradec Králové: Filozofická fakulta UHK (diplomová práce), 20203. 79 s.

Tvrdit o tématu této diplomové práce, že je aktuální, by asi nebylo na místě. Při zadání tématu jsem byl výrazně skeptický a příliš jsem nevěřil, že je možné toto téma zpracovat tak, aby autor dosáhl nějakých nových výsledků a přinesl nějaký nový pohled na tuto již mnohokrát zpracovanou a podle mého názoru vyčerpanou problematiku. Navzdory své původní skepsi mohu konstatovat, že se ukázalo, že toto téma je ještě nosné a je možné přinést určité nové pohledy a díky metodologii (komparaci) pak dojit i k některým zajímavým zobecňujícím závěrům.

Diplomová práce je časově omezena, když se soustředí jen na období boje za národní nezávislost. Obsahově a geograficky se týká komparace národněosvobozeneckého boje tří britských kolonií, Zambie, Botswany a Keni. Autor v úvodu docela srozumitelně naznačil příčiny výběru těchto zemí (podobné zkušenost, britské kolonie, samostatnost přibližně ve stejném období, podobný koloniální odkaz).

Celkové pojetí diplomové práce je použitelné pro hledání odpovědí na výzkumný cíl a dvě definované hypotézy. Vědeckovýzkumné záměry autora jsou zřejmé z úvodu včetně hlavního cíle diplomové práce (*Jaký vliv má počet bělošského obyvatelstva a jeho poměr vůči černošskému obyvatelstvu na proces získání politické nezávislosti?*). Tento na první pohled triviální cíl pak doplňují dvě hypotézy: (a) *větší komunita bílých obyvatel zvyšuje pravděpodobnost násilí v boji o nezávislost;* (b) *Násilí nezvýšilo úspěšnost národně-osvobozeneckého boje.* Obě hypotézy jsou relevantní a je možné jejich vyvrácení/potvrzení na základě sběru existujících empirických dat. Z definování těchto hypotéz je zřejmé, že mezi vedlejšími výzkumnými cíli měla být definována i otázka týkající se předpokladů, prostředků a organizace boje za politickou nezávislost, které autor stejně v práci následně řeší.

Teoreticko-metodologické zakotvení vychází z teoretického konceptu boje za získání politické nezávislosti (charakteristika kolonialismu, dekolonizace a boje za národní osvobození – národ, předpoklady vzniku boje za národní osvobození, prostředky národně-osvobozeneckého boje a organizace bojující za národní osvobození). Co se týká metodologie, autor se rozhodl pro více případovou studii s pomocí komparativní empiricko-analytické metody. Určitě se jedná o dobře zvolenou metodologii, která dostatečně slouží k naplnění výzkumného cíle a hledání odpovědí na hypotézy. Cílem autora bylo porovnávat a zkoumat relevantní jevy v různých kontextech, přičemž se zaměřil na shromáždění konkrétních dat a jejich systematické porovnávání. Analytický rámec umožnil odpovídající interpretaci výsledků a odhalení vzorců pomocí indukční logiky, což poskytlo hlubší porozumění sledovaným jevům.

Struktura práce se zdá být víceméně logická. Autor nejdříve řeší teoretický koncept (cca 1/3 práce) a následně v historické deskriptivní části stručně představuje přehled historického koloniálního vývoje Zambie, Botswany a Keni. Jádrem diplomové práce je třetí část, ve které autor prostřednictvím empiricko-analytické studie boje za národní osvobození v Zambii, Botswaně a Keni analyzuje klíčové problémy, které souvisí s vytčeným cílem diplomové práce (použité prostředky a průběh národněosvobozeneckého boje, složení obyvatelstva a východiška rozdílů a společných rysů rasového rozložení a průběhu národně-osvobozeneckého boje v Zambii, Botswaně a Keni).

Úvod je po formální stránce dobře zpracován, autor jasně definuje aktuálnost výběru tématu, cíle a hypotézy, logicky vysvětluje výběr tří konkrétně vybraných zemí. Následuje popis metodologie a teoretického konceptu, detailní popis struktury diplomové práce a

přehled literatury. U poslední části by posuzovatel ocenil výběr nejvýznamnějších autorů a vysvětlení, proč autor diplomové práce preferoval tyto monografie před jinými.

Taktéž závěr je přehledný a určitým způsobem i vyčerpávající pro všechny otázky a hypotézy, definované v úvodu. Autor si všímá některých rozdílů v boji za nezávislost (tvrdší reakce britské koloniální politiky v Keni a částečně v Zambii, naopak bezproblémový průběh v Botswaně). Nepříjemné zkušenosti s povstáním Mau Mau a reakce veřejného mínění zřejmě výrazně ovlivnily přístup Britů k následujícímu dekolonizačnímu hnutí v ostatních britských koloniích. Autor se hlásí k vytvoření klasifikace míry používání násilí a současně dochází k zajímavému závěru, že prostá existence menšiny nevede automaticky k násilí. To se samozřejmě podařilo potvrdit na příkladu tří britských kolonií, ale zřejmě jinou zkušenost bychom našli v portugalských koloniích či Rhodesii, Namibii, Zimbabwe nebo Jihoafrické republice. Autor sledoval zajímavou koleraci s růstem bělošského obyvatelstva a násilí, k čemuž by se mohl vyjádřit v obhajobě diplomové práce.

Práce se zdroji je problematická z pohledu množství odborné literatury k danému tématu a teoretickému konceptu a jejich nepříliš logickému (spíše nárazovému výběru). V teoretické části chybí podle mého názoru základní české práce Gellnera, Hrocha, ze zahraničních autorů by určitě neměl chybět Ch. Tilly, T. Schieder, podobně k problematice národně osvobozenického boje existuje mnoho odborných monografií a studií. Obecně se dá konstatovat, že diplomant prokázal dostatečnou schopnost interpretovat, analyzovat a kriticky hodnotit získaná empirická data a dobré úrovni je i argumentační schopnost studenta, zejména v komparativní části. Velice oceňuji úsilí diplomanta nashromáždit potřebné informace z annual reports z koloniálního období, na druhé straně příliš nechápu logiku zařazení zdrojů o Namibii či francouzské koloniální politice.

Po formální stránce jsem neshledal větších gramatických problémů, diplomová práce je srozumitelná, posuzovatel v textu našel jen ojedinělé gramatické chyby, zejména v interpunkci (např. s. 72 „klasifikace, zde nicméně“) či dvě předložky na s. 11 („v pro tuto práci“). Autor zvládl katedrální citační normu, ani jednou nepoužil poznámkový aparát. Celková úprava textu je odpovídající.

Diplomová práce splňuje všechny požadavky na tento typ písemné práce, přestože se autor zaměřil na první pohled na vyčerpané téma boje za nezávislost, dokázal se na tuto problematiku podívat prostřednictvím nové optiky a přinést některé zajímavé postřehy a závěry. Vzhledem k nepříliš logické a promyšlené heuristice navrhuji hodnocení

B

Doc. PhDr. Vlastimil Fiala, CSc.

V Olomouci dne 14.ledna 2024